

Жалпы билим берүүчү мектептерде сүрөт өнөрүнүн чыгармаларынан аңгеме өтүүнүн башкы максаты, сүрөт өнөрүнүн көп кырдуу тили, көркөм формалары көркөм каражаттары аркылуу студенттерге көркөмдүк чыгармачылык билимге ээ кылып, эстетикалык тарбия берүү болуп саналат. Аларды өнөргө-элибиздин маданиятынын жан дүйнө же акыл-ой байлыгынын булагына жаратылыш, эмгектеги, өнөрдөгү, тиричиликтеги кызыктуу көрүнүштөргө чыгармачылык менен эстетикалык мамиле жасоону үйрөтүү негизги максат. Көркөм таанып билүүлөрдүн жана элестетүүлөрдүн негизинде туура аракеттерди системалуу, максаттуу көндүмдөрдүн негизинде чыгармачыл иш аракеттерге катыштырууда турат. Колледжде билим алган студенттер үчүн эң керектүү нерсе көркөм чыгармалардагы образдар дүйнөсүн ачып аңгемелешүү аркылуу аны туура элестете билүүсүндө турат. Андан кийин аны барак бетине туура эрежени сактап түшүрүү аракеттерин ар бири келечекте практикалай алуусу, туура тартып жайгаштырышы, идеяны сакташы негизги максат болушу керек. Сабак учурунда аңгемелешүү жүргүзүү ар бир теманын өзгөчөлүгүнө жана ар бир мугалимдин тандап алган методуна, изденүүсүнө, аракетине жараша ишке ашат. Сабактын натыйжалуу болушу сүрөтчү мугалимдин аракет, эмгек, изденүүсүнө көз каранды экендигин бүгүнкү студент билүүсү кажет.

Демек, баса белгилөөчү нерсе студенттин алгачкы эмне сезип чыгармадан эмнени көрө алгандыгы анын өнөрдү туура баамдап, окуй алуусун туура сурамжылоо аркылуу билип алуубуз кажет. Студенттер өз оюн толук айтып бүткөндөн кийин гана, окутуучу мугалим байкап жетишпеген билимин толуктап туруусу зарыл экендигин билүүсү керек. “Бүгүнкү студент эртенки мугалим”-экендигин мугалимден үйрөнгөнүн эртен мектеп балдарына үйрөтөөрүн унутпашыбыз керек. Демек коомду тарбиялаш үчүн жаштарды туура билимге элдик байлыкка, өнөргө, билимге туура сугаруу, эмгекке үйрөтүү керек экендигин биз билим ээлери бири-бирибизди тарбиялап жүрүп отураарыбызды азыркы келечек сезиш керек. Өз элинин көркөм маданиятын билбей туруп, башка элдердин тили-дили, көркөм маданиятын түшүнүү өтө кыйын. Алгач өзүбүздү эмгегибизден, чыгармаларыбыздан, өнөрүбүздөн, тарыхыбыздан тааныйлы.

Колдонулган адабияттардын тизмеси:

- 1.Художники Советский Киргизии. 1982 г.
- 2.Изобразительное искусство Кыргызстана.Фрунзе.Кыргызстан 1987 г.
- 3.”Советтик Кыргызстан”.Бишкек.Кыргызстан.1983 г.
- 4.”Двенацать киргизских графиков” 1969 г.
5. Мектепте сүрөт искусствосун окутуунун методикалык негиздери Ж.Сыдыгалиев.2010

УДК :37.00.422.(675.2)(04).

DOI 10.58649/1694-8033-2023-2(114)-239-245

Жакеева Р. Ж., Омурова А. А.

К. Карасаев атындагы Бишкек мамлекеттик университети

Ж. Баласагын атындагы КУУ

Жакеева Р. Ж., Омурова А. А.

Бишкекский государственный университет имени К. Карасаева

КНУ им. Ж. Баласагына

Zhakeeva R. Zh., Omurova A.A.

**ПЕДАГОГИКАЛЫК БИЛИМ БЕРҮҮ СИСТЕМАСЫНДАГЫ МУГАЛИМДИН
КЕСИПТИК КОМПЕТЕНТТҮҮЛҮГҮ
ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ В
СИСТЕМЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ
TEACHER IN THE SYSTEM OF PEDAGOGICAL EDUCATION PROFESSIONAL
COMPETENCE OF THE PRIMARY SCHOOL**

Аннотация: Бул макалада билим, билгичтик жана көндүмдөрдүн тутумун өздөштүрүү аркылуу калыптанган жана өнүгүп келе жаткан болочок башталгыч класс мугалиминин башкаруучулук ишмердүүлүгүнүн көйгөйлөрү талкууланат, ошондой эле алардын ортосундагы генетикалык байланыштар аткарылган иш-аракеттерде, б.а. процесс. Илимий-педагогикалык адабияттарда кездешүүчү «компетенттүүлүк» жана «компетенттүүлүк» түшүнүктөрүнүн маңызы, өзгөчө билим берүү мекемелеринин ишмердүүлүгүн башкаруунун мүнөздөмөсүндө жана педагогикалык кадрларды аттестациялоодо талданат. Мугалимдин башкаруучулук компетенттүүлүгүнүн аныктамасы берилген, ал мугалимдин ишмердүүлүгүнүн бардык компоненттерине ылайык студенттерди эффективдүү башкарууну уюштуруу үчүн зарыл болгон ички ресурстардын системасы болуп саналат. Башкаруучулук компетенттүүлүктүн оперативдүү жана технологиялык мүнөздөмөсү сунушталат, ал окуу максаттарына жетүү үчүн конкреттүү милдеттерди коюуну, бул милдеттердин артыкчылыктуулугун жана баш ийүүсүн аныктоону камтыйт.

Аннотация: В данной статье рассматриваются проблемы управленческой деятельности будущего учителя начальных классов, который формируется и развивается через овладение системой знаний, умений и навыки, а также прослеживается генетическая связь между ними в выполняемой деятельности т. е педагогическом процессе. Анализируется сущность понятий «компетентность» и «компетенция» который встречается в научно-педагогической литературе, особенно в характеристике управления деятельностью образовательных учреждений и при аттестации педагогических кадров. Дано определение управленческой компетентности педагога, который представляет собой систему внутренних ресурсов, необходимых для организации эффективного руководства обучаемыми в соответствии со всеми составляющими деятельности педагога. Предлагается операционно-технологическая характеристика управленческой компетентности предполагающий постановку конкретных задач для достижения целей обучения, определение приоритетности и соподчиненности этих задач.

Abstract: This article discusses the problems of managerial activity of a future primary school teacher who is formed and develops through the mastery of a system of knowledge, skills and abilities, and also traces the genetic relationship between them in performed i. e., pedagogical process. The essence of “competence» and “competence» is analyzed, which is found the scientific and pedagogical literature, especially in the characterization of the management of the activities of educational institutions and in the teaching staff. The definition of managerial competence of a

teacher is given, which is a system of internal resources necessary for organizing effective leadership of students in accordance with all components of the teacher's activity.

Негизги сөздөр: компетенттүүлүк, кесиптик педагогика, “билим” “билермандык”, “билгичтик”, “көндүмдүк”, технологиялык ыкма,

Ключевые слова: компетентность, профессиональная педагогика, «знания», «умения», «навыки», технологический метод,

Keywords: competence, professional pedagogy, "knowledge", "skills", ability, effective,

Кыскача мазмуну. Бул макалада болочок башталгыч класстын мугалиминин башкаруучулук ишмердүүлүгүнүн көйгөйлөрү талкууланат. Ошондой эле калыптанган жана өнүгүп келе жаткан мугалимдин билимдердин, билгичтиктин жана көндүмдөрдүн системасын өздөштүрүүсү талданат. Ошондой эле аткарылган иш- аракетте алардын ортосундагы генетикалык байланыш педагогикалык процессти уюштуруудагы негизги звено катары каралат.

Ошону менен катар педагогикалык билим берүү системасындагы “компетенция” жана “компетенттүүлүк” түшүнүктөрүнүн маңызы талдоого алынып, илимий-педагогикалык адабияттарда, айрыкча окуу-тарбиялоо процессин уюштуруу жана ага жетекчилик кылуу маселеринин өзгөчөлүктөрү жана аталган процесстеги жетекчилик кылуунун чеберчилиги системалаштырылат. Сунушталган макалада мугалимдин башкаруучулук компетенттүүлүгүнүн аныктамасы берилген. Бул жагдайда зарыл болгон илимий педагогикалык ресурстар системасы мугалимдин ишмердүүлүгүнүн компоненттерине ылайык педагогикалык процессте окуучуларга натыйжалуу жетекчилик кылуунун принциптери каралган. Педагогикалык процесстеги технологиялык башкаруучулук ыкмалардын мүнөздөмөлөрү аныкталып, окутуу жана тарбиялоонун максаттарын, милдеттерин ишке ашырууда колдонуунун системасы сунушталат.

Социалдык-экономикалык системаны реформалоо, рыноктук мамилелерге өтүү билим берүүнү маселесин өнүктүрүү стратегияларында кеңири чагылдырылган. Мындай шартта билим берүүнүн максаттары түп тамырынан бери өзгөрөт. Маңызы боюнча теориялык, кенендиги боюнча энциклопедиялык билимдин көп жылдар бою билим берүүнүн башкы максаты болуп келген жана учурда окуучулардын жеке потенциалын ишке ашыруунун каражатына айланууда. Кыргызстанда «менеджмент» түшүнүгү көптөн бери көрсөтмөлөр, директивалар, буйруктар менен чектелген административдик иш катары түшүндүрүлүп келген. Билим берүүнү башкаруу тармагында да ушундай мамиле болгон. Билим берүү мекемелеринин жетекчи кызматкерлери мугалимдерди башкаруу чечимдеринин аткаруучулары катары гана эсептешкен. Заманбап мугалим билим берүү процессинин башкаруучусу. Ал ар дайым контролдун субъектиси же объекти катары иш алып барат. Жалпы билим берүү системасындагы башкаруу маселелери илимий-педагогикалык адабияттарда кеңири чагылдырылган (Т.Г.Бадешко, К.Я.Вазина, Ю.В.Васильев, В.И. Кочетков, В.С.Лазарев, Т.Ф.Лошакова, М.М.Поташник, В.П.Симонов, Т.И. Шамова, Е.А.Ямбург ж.б.), бирок, башкаруу маселелери карала турганын белгилей кетүү керек. Окутуу жана билим көндүмдөрдүн системасын өздөштүрүү аркылуу өнүгөт. Биз билимди ээрчип, көндүмдөрдү адамдын менчиги, анын мурда алган билимдеринин негизинде жаңы шарттарда белгилүү бир аракеттерди жасоо жөндөмү катары карайбыз. Бул билимдин, көндүмдөрдүн жана иш-аракеттердин ортосундагы генетикалык байланышты карайт. Бирок акыркы мезгилде адистин квалификациясынын жана профессионалдуулугунун деңгээлинин

туюнтмасы катары “компетенттүүлүк”, “компетенция” деген түшүнүктөр колдонулууда. Орус педагогикалык илиминде жана практикасында “компетенттүүлүк” жана “компетенция” түшүнүктөрү 90-жылдардын аягында гана иштей баштаган. Илимий-педагогикалык адабияттарда, өзгөчө окуу жайлардын ишмердүүлүгүн башкарууну баяндоодо жана педагогикалык кадрларды аттестациялоодо кездешет»

Ошол эле учурда мугалимдин башкаруучулук ишинин теориялык негиздери толук иштелип чыга элек, башталгыч билим берүүдө келечектеги мугалимдерди башкаруучулук ишмердүүлүккө даярдоо проблемасы боюнча изилдөөлөр жетишсиз, башкаруучулук компетенциянын мазмуну ачыла элек.

Кесиптик компетенциялар профессионалдык ишмердүүлүктү практикада жүргүзүү процессинде өнүгөт. Бирок, кеңири мааниде компетенттүүлүккө баа берүү кыйын.

«Башкаруу циклинин алкагында төмөнкүдөй толуктоолор пайда болот: салттуу пландаштырууну өнүктүрүүчү болжолдоочу жана моделдөөчү иш-чаралар; билим берүү мониторингинин алкагында диагностиканын негизинде башкаруучулук чечимдерди кабыл алууга байланышкан жол- жоболор; угуучулардын окуу ишмердүүлүгүн жана рефлексивдүү процесстерди жөнгө салуу».

Мугалимдин башкаруучулук компетенттүүлүгү – бул мугалимдин ишинин бардык компоненттерине (максаттарына, принциптерине, мазмунуна, технологияларына ж.б.) ылайык окуучуларды эффективдүү башкарууну уюштуруу үчүн зарыл болгон ички ресурстар системасы. Аны башкаруучулук компетенттүүлүктүн илимий-теориялык, операциялык- технологиялык жана социалдык-психологиялык мүнөздөмөлөрүн камтыган татаал система катары кароо керек.

Билим компоненттеринин чоң көлөмүнө багытталган студенттерди педагогикалык даярдоонун колдонуудагы системасы менен адистин кесиптик жана инсандык өнүгүүсүнө багытталган компетенттүүлүккө негизделген мамилеге түп-тамырынан бери өтүүнүн жана кесиптик жана технологиялык билимдин оперативдүү-технологиялык компонентинин ортосунда педагогикалык чеберчилик.

“Компетенттүүлүк” түшүнүгү кесиптик педагогиканын концептуалдык аппаратында өзгөчө мааниге ээ. Белгилей кетсек ата мекендик профессионалдык педагогикада жана көпчүлүк учурларда адистин квалификациясынын жана кесипкөйлүгүнүн жетиштүү деңгээлин билдирүү үчүн интуитивдик түрдө колдонулат.

Э.Ф. Зеер белгилегендей, “компетенттүүлүк” түшүнүгү “билим”, “билгичтик”, “көндүм” түшүнүгүнө караганда кененирээк, карайт. Бул ал өз ичине когнитивдик жана операциялык- технологиялык компоненттерди гана эмес, мотивациялык, этикалык, социалдык жана жүрүм-турумдук, ошондой эле окутуунун натыйжалары (билим, көндүмдөр), баалуулук багыттары системасы, катары карайт. [8, б. 34].

“Компетенттүүлүк” термини бир катар олуттуу артыкчылыктарга ээ.

Биринчиден, бул түшүнүк салттуу үчилтиктин байланыштыруучу звеносунун маанисин туюндурат.

Берилген аныктама боюнча В.Ландшер: «Кеңири мааниде компетенттүүлүк предметти терең билүү же өздөштүрүлгөн көндүм катары аныкталышы мүмкүн» [18, б. 32].

Компетенттүүлүк – бул адистин ишке даярдыгы, коюлган ишке адекваттуу абалы. Демек, адам же компетенттүү же талап кылынган аткаруу деңгээлине карата эмес.

Компетенттүү адис көптөгөн чечимдердин ичинен эң оптималдуусун тандап алат, жалган чечимдерди негиздүү түрдө жокко чыгарат. [7]. Компетенттүүлүк билимди такай жаңыртып

туруу, белгилүү бир убакта жана шартта кесиптик маселелерди ийгиликтүү чечүү үчүн жаңы маалыматтарга ээ болуу.

В.П. Симонов мугалимдин компетенттүүлүгүн «профессионалдык функцияларды аткарууга даярдыгы, коомдук мамилелердин гармониялуу биримдиги жана психологиялык-педагогикалык билими менен мүнөздөйт. даярдоо.

Кесиптик ишмердүүлүктүн дагы бир өзгөчөлүгү - адистин компетенттүүлүгү. «Компетенциялар – бул адам ээ болгон социалдык функциялардын жыйындысы катары түшүнүлөт коомдун мүчөсүнүн, социалдык топтун, коллективдин социалдык маанилүү укуктарын жана милдеттерин ишке ашыруу.

В.Н. Введенский компетенттүүлүк жөнүндө айтып жатат «жеке мүнөздөмөнүн бир түрү катары, ал эми компетенттүүлүк, анын ою боюнча, спецификалык кесиптик же функционалдык мүнөздөмөлөрдүн жыйындысы» [6, б. 51].

А.Н. Новиков мындай деп белгилейт: «Алар кесипкөйлүк жөнүндө сөз кылганда, бул биринчи кезекте тигил же бул адамдын техникага ээ болушун билдирет...»

Мугалимдердин алдыга коюлган максаттардын чегинде аракеттенүү жана жаңы максаттарды коюу жөндөмдүүлүгү алардын кесиптик өнүгүүсүнүн жогорку деңгээлин, практикалык даярдыгын билдирет. талап кылынган деңгээлде калыптанган башкаруучулук иш-аракеттин профессионалдык көндүмдөрүнүн жана жөндөмдөрүнүн болушу. Башкаруучу компетенттүүлүк биринчи кезекте башкаруучулук иш- аракеттерди ишке ашыруунун негизи болуп санала тургандыгын да белгилей кетүү керек. Бирок, ошол эле учурда, башкаруучулук компетенттүүлүк окутуу процессинде адистер тарабынан өздөштүрүлгөн башкаруучулук иш-аракеттин элементтерин да камтышы керек экендигин эске алуу керек. Башталгыч класстын мугалиминин башкаруучулук компетенттүүлүгүнүн илимий-теориялык мүнөздөмөсү психологиялык-педагогикалык жана атайын билимдердин зарыл көлөмүн, өзүнүн билимин жана акыл-эс жөндөмүн уюштурууну камтыган башкаруучулук ишмердүүлүккө илимий-теориялык жактан даярдыгын билдирет. [7].

Башкаруучулук компетенттүүлүктүн оперативдүү жана технологиялык мүнөздөмөлөрү окуу процессинин максаттарын коюуда, окуу максаттарына жетүү үчүн конкреттүү милдеттерди коюуда, бул милдеттердин артыкчылыктүүлугун жана баш ийүүсүн аныктоодо адекваттуу багытты болжолдойт. Башкаруу функциялары системалуу түрдө белгилүү эрежелер боюнча жана белгилүү бир процедуралардын негизинде жүзөгө ашырылат. Окуучулар тобунун ишинин максаттарын мугалим тарабынан өз алдынча коюу, аларды конкреттештирүү, алардын жетишүүсүн көзөмөлдөө, максаттарды өз мүмкүнчүлүктөрү менен байланыштыруу ал эми окуучулардын мүмкүнчүлүктөрү менен «профессионалдык жана технологиялык компетенттүүлүк» түшүнүгүнө кирет, бул «кесипкөйлүк даражасын мүнөздөгөн интегралдык жөндөм» [20, б.11].

Бул изилдөөнүн актуалдуулугу педагогикалык адистиктердин студенттерин даярдоо процессинде пайда болгон карама-каршылыктарды чечүүгө болгон мамилени илимий жактан негиздөө зарылчылыгы менен шартталган. алардын эң негизгилери төмөнкүлөр:

М.И. Марин белгилегендей, «билимди уюштуруу деп иштин талаптарына ылайык ишке ашырууга мүмкүн болгон билимдердин массивдерин калыптандыруу боюнча туруктуу иш-аракет түшүнүлөт.

Натыйжалуу башкаруучулук ишмердүүлүк интеллекттин калыптанган рефлексивдүү деңгээлинин болушу жана анын бардык ой калыптанган башкаруусу керек. Илимий-

теориялык компонент башкаруу ишинин функцияларын ишке ашыруу үчүн зарыл болгон билимдердин ишинин аспекtrin мүнөздөйт.

Мугалимдин башкаруучулук компетенттүүлүгүнүн социалдык- психологиялык аспектиси «инсандар аралык кабыл алуу жана өз ара аракеттенүү чөйрөсүндөгү адекваттуулукту, чыр-чатактарды болтурбоо жөндөмүн камсыз кылат. Педагогикалык жагдайлар, лидерлик стилинин ийкемдүүлүгү, ошондой эле коммуникативдүүлүк – башка адамдар менен зарыл болгон социалдык-психологиялык билимдер негизинен лидерлик статусун камсыздайт. Мугалимдин социалдык-психологиялык компетенттүүлүгү анын кесиптик маанилүү сапаттары топтолгон мүнөздөмө болуп саналат. Компетенттүүлүк методологиясын эске алсак башкаруучулук компетенцияны талдоо үчүн функционалдык-аналитикалык ыкманы колдонуу максатка ылайык. Бул ыкманы колдонуу кесиптик жана атайын дисциплиналарды изилдөөдө колдонулат, анткени кесиптик билим берүү адамды кесиптик ишке даярдоого функционалдык багыт берүү болуп саналат.

Бул билим, билгичтик, көндүмдөр башталгыч класстын мугалиминин башкаруу компетенциясында камтылууга тийиш. Бул жагдайда функционалдык-аналитикалык мамиленин негизинде аныкталган башкаруу жөндөмдөрдүлүктөрүн аныктайбыз:

Башкаруу ишинин маалыматтык-аналитикалык функциясын компетенттүү аткаруу үчүн төмөнкү көндүмдөрдү ишке ашыруу зарыл.

- тиешелүү маалыматты тандоо жана тандоо;
- маалыматты талдоо;
- билим берүү жана программалык документтерди талдоо;
- окутуу технологияларын талдоо;
- угуучулардын билимин жана көндүмдөрүн диагностикалоо жана өлчөө каражаттарын талдоо.

Маалыматтардын теориялык жана практикалык маанисин эске алуу менен карама каршылыктарды жана аларды чечүүнүн эффективдүү жолдорун табуу зарылдыгын эске алуу менен, башкаруучулук компетенттүүлүк феноменин теориялык жана методологиялык жактан негиздөөдөн жана келечектеги башталгыч класстын мугалиминде аны педагогикалык институтта окутуу учурунда калыптандыруунун жолдорун камтыган изилдөө проблемасы түзүлдү.

Башталгыч класстын мугалиминин спецификалык чеберчилигинин бири – бул ар түрдүү дисциплиналар боюнча окутуу программаларынын өз ара аракеттенүүсүн талдо Менеджменттин мотивациялык-максаттуу функциясын ишке ашыруу үчүн мугалим төмөнкүлөрдү билиши керек:

• угуучуларга диагностикалык максаттарды коюу жана калыптандыруу башкаруу ишинин пландоо-прогноздук функциясын ишке ашыруумугалимден төмөнкүдөй көндүмдөрдү талап кылат:

- педагогикалык ишмердүүлүктүн өнүгүшүн болжолдоо;
- билим берүү мекемесинин өнүгүү стратегиясына ылайык өз ишинин максаттарын жана окуучулардын ишмердүүлүгүн пландаштыруу;
- кесиптик ишмердүүлүк үчүн мүнөздүү документтерди иштеп чыгуу, аны колдонуу
- техникалык окуу куралдарын (айрыкча ПК) колдонуу.

Жыйыктыктап айтканда башталгыч класстын мугалими үчүн белгилүү бир чеберчилик, окуу процессин үзгүлтүккө учуратпастан дифференцияланган коррекция болушу максатка ылайык. Ошону менен бирге педагогикалык процессте

компетенттүүлүктүн структурасын эске алуу менен башкаруучулук функцияны ишке ашыруу зарыл.

Колдонулган адабияттардын тизмеси:

1. Ландшеер В. Концепция «минимальной компетентности» // Перспективы: вопросы образования. — 1998. — № 1. — С. 31–34.
2. Лошакова Т.Ф. Педагогическое управление школой как вид управленческой деятельности / Т.Ф. Лошакова. — М.: Изд-во исслед. центра управления качеством подготовки специалистов, 1995. — 42 с.
3. Нестеров В.В., Белкин А.С. Педагогическая компетентность: Учеб.пособие. — Екатеринбург: Центр «Учебная книга», 2003. — 188 с..
4. Руденский Е.В., Панина Т.С. Введение в теорию и практику психологических технологий общения учителя как менеджера. — Кемерово: Изд-во ОблИУУ, 1995. — 109 с.
5. Сенновский И.Б. Управленческая деятельность учителя // Педагогика. — 2004. — № 2. — С. 48–52.
6. Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования // Народное образование. — 2003. — № 2. — С. 58–64.

УДК 37.015.31

DOI 10.58649/1694-8033-2023-2(114)-245-252

Качкын уулу А., Бактыбек кызы В.

Ж. Баласагын атындагы КУУ^{1,2}

Качкын уулу А., Бактыбек кызы В.

КНУ им. Ж. Баласагына^{1,2}

Kachkyn uulu A., Baktybek kyzy V.

KNU J. Balasagyn^{1,2}

ORCID: 0009-0000-8666-1544, SPIN-код: 9080-1027¹

**БАШТАЛГЫЧ КЛАССТЫН ОКУУЧУЛАРЫНЫН ОКУУГА ЫҢГАЙЛАШУУСУН
ПСИХОЛОГИЯЛЫК-ПЕДАГОГИКАЛЫК ЖАКТАН КОЛДООНУ
ЭКСПЕРИМЕНТАЛДЫК ИЗИЛДӨӨ
ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО
СОПРОВОЖДЕНИЯ АДАПТАЦИИ УЧЕНИКОВ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ К УЧЕБЕ
EXPERIMENTAL STUDY OF PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL SUPPORT
OF ADAPTATION OF PRIMARY SCHOOL PUPILS TO LEARNING**

Аннотация: Макалада башталгыч класстын окуучуларынын окууга ыңгайлашуусун психологиялык-педагогикалык жактан колдоо жана аны эксперименталдык изилдөөгө арналды. Окуучулардын курактык өзгөчөлүктөрү каралып, окуу ишмердүүлүктүн мааниси жана ролу талданды. Окууга болгон ыңгайлашууда ашыкча тынчсызданган балдардыкы узакка созулуп жогорку стрессти башынан өткөрөт. Мектептин шарттарына ыңгайлашууга таанып билүү, социалдык мотив жана мектептеги тынчсыздануунун таасири эксперименталдык жол менен аныкталды. Мотивациянын жана мектептеги тынчсыздануунун